

Türkiye'nin Endemik Memelileri

Sadece bir bölge ya da yöreye özgü canlılar hem bilim insanlarının hem de doğaseverlerin her zaman ilgisini çekmiş, daha çok araştırma konusu olmuş, koruma altına alınmış ve fotoğraflanmıştır. Bunun nedenleri arasında yayılış alanlarının dar olması, soylarının tehlike altında olması ve dünyanın başka yerlerinde olmamaları sayılabilir. Bu canlılara endemik türler deniyor.

Ülkemiz özellikle bitkiler açısından endemizm cenneti olarak tanımlanıyor. Bunun yanında çok sayıda başka canlı gruplarında da endemik türler var. Bu sayımızda bunlardan sadece memeli türlerine değineceğiz. Ülkemizde yaklaşık 160 kadar karasal memeli türü var. Bunlardan altısı endemik olarak kabul ediliyor. Tüm bu türlerin soyu insan baskısı, yaşam alanı kaybı, tarımsal ilaçlama gibi nedenlerle tehdit altında.

Endemik Türkiye memeli hayvanları:

Silifke Dikenlifaresi (*Acomys cilicicus*)

Kemiriciler takımının üyesidir. Anadolu dikenli faresi olarak da bilinir. Sadece Mersin- Silifke bölgesinde çok dar bir alanda yayılış gösterir. Bir tür kemiricidir, boyları 10-12 cm kadardır,

Kaya Yediuyuru (*Dryomys laniger*)

Kemiriciler takımının üyesidir. Yüksek dağ kesimlerinde, ormanın sonlandığı yerlerden sonrasını yaşam alanı olarak seçen kaya yediuyuru 1600-2200 metre yükseklikteki yerlerde yaşar. Boyları 17 cm kadar olabilir. Niğde, Antalya, Erzurum, Erzincan, Kayseri, Malatya illerinde uygun yaşam alanlarında bulunur.

Toros Yersincabı (*Spermophilus taurensis*)

Kemiriciler takımının üyesidir. Taşlık, kayalık yerlerde yaşarlar. Toroslar'da 1500 metrenin üzerindeki yerlerde bulunur. Antalya'nın Akseki, Konya'nın Hadim, Mersin'in Mut ilçelerinde uygun yaşam alanlarında yayılış gösterirler.

Acomys cilicicus

Spermophilus taurensis

Doğramacı Tarla faresi (*Microtus dogramacii*)

Kemiriciler takımının üyesidir. Adı Prof. Dr. Salih Doğramacı'ya ithafen verilmiştir. Şeker pancarı tarlaları başta olmak üzere arpa, buğday ekili tarlalarda ve tarla kenarlarında yaşarlar. Amasya, Çorum ve Konya'da, uygun yaşam alanlarında yayılış gösterirler.

Anadolu Tarla faresi (*Microtus anatolicus*)

Kemiriciler takımının üyesidir. Tarım arazileri, yol kenarları gibi yerlerde küçük koloniler halinde yaşarlar. Konya'nın Cihanbeyli, Antalya'nın Serik ve Akseki ilçelerinde, Toros Dağlarının 1500 m üzerindeki uygun kayalık ve taşlık yaşam alanlarında yayılış gösterirler.

Arısıpası (*Crocidura arispa*)

Sivriburunlu farelerdendir. Her ne kadar fare dense de aslında kemirici değil, böcekçildir. Besinlerini böcekler ve küçük solucanlar oluşturur. Sadece Niğde ve Antalya'da uygun yaşam alanlarında yayılış gösterirler. Henüz fotoğrafı çekilememiştir.

Microtus anatolicus

Microtus dogramacii

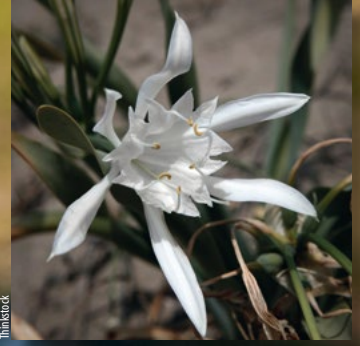
Fotoğraflar: Prof. Dr. Mustafa Sözen
Kaynak: <http://www.tramem.org/>

Tehdit Altındaki Kum Zambakları

Ülkemizde çok farklı ekosistemler olması çok sayıda bitki türünün bulunmasının ana nedenlerinden biridir. Yüksek dağlar bozkırlar, sulak alanlar, nehir kenarları, sahiller, kıyı kumulları bu ekosistemlere örnek olarak verilebilir. Kıyı kumulları değişken, hareketli ve dinamik yapıları ile diğer ekosistemlerden farklıdır. Birçok canlıya ev sahipliği yapmanın yanı sıra bulundukları yerlerde bariyer görevi yaparak deniz suyunun karaların iç kesimlerine geçmesini engellerler. Deniz suyunu filtre ederek iç kesimlerde tarım yapılmasına da olanak sağlarlar.

İnsanların kıyı bölgelerini yaşamak, tatil yapmak ve gemi taşımacılığı için tercih etmesi nedeniyle, bu bölgelerde yabani yaşam tehdit altındadır. Kıyı kumulları ve bu kumullarda yaşayan canlılar da bu tehditten en fazla etkilenen gruptur. Özellikle kumullardaki kumun kaçak olarak alınması kumul canlılarına en çok zarar veren etkidir. Bu durumdan en çok zarar gören bitkilerden biri de kum zambaklarıdır (*Pancratium maritimum*). Nergisgiller ailesinin bir üyesi olan kum zambakları, kumullarda yaşayan soğanlı bir bitki türüdür. Yaprakları 45 cm kadar olabilir. Çiçekleri 15 cm kadar olur ve beyazdır.

Ağustos ve ekim ayları arasında çiçeklenir. Tüm kıyılarımızda yayılış gösterir. Kaçak kum alımı başta olmak üzere kumullar üzerindeki tüm insan etkinliklerinden dolayı soyu tehdit altındadır.

Thinkstock

Kum zambakları (*Pancratium maritimum*)

Fotoğraf: Bülent Gözcelioğlu

Kaynaklar

- http://tubives.com/index.php?sayfa=1&tax_id=9324
- Ongan, S. E., "Arazi Kullanımı ve Kıyı Alanlarının Yönetimi", *Ulusal Çevre Eylem Planı*, s. 3-5, 1997.